

Broj: 04-302/25-70/2

24.mart 2025.

**IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI
Nacrt zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima**

Na osnovu čl. 14 i 15 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija ("Službeni list CG", broj 41/18) Ministarstvo energetike objavilo je 24. januara 2025. godine "Javni poziv za učešće u javnoj raspravi o Nacrtu zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima". Obavještenje o sprovođenju javne rasprave bilo je objavljeno na internet stranici Ministarstva energetike. Javna rasprava trajala je 40 dana, počev od 24. januara ove godine. Tribina u okviru Javne rasprave o tekstu Nacrta zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima održan je u prostorijama Rektorata Univerziteta Crne Gore 24. februara 2025. godine. Sugestije i komentare na Nacrt zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima zainteresovani su dostavljali putem elektronske pošte, na način naznačen u Javnom pozivu. Do utvrđenog roka primljeno je 44 komentara, pitanja i sugestija. Svi komentari, primjedbe i sugestije dobijeni od zainteresovanih strana tokom trajanja Javne rasprave do roka naznačenog u Javnom pozivu (5. mart), detaljno su razmatrani i svi prijedlozi koji su smatrani kao prihvatljivi su uvaženi i uključeni u tekst Nacrta zakona o prekograničnim energetskeim infrastrukturnim projektima.

Na navedenoj Tribini učestvovali su sledeći predstavnici Ministarstva energetike: - Miloš Rajović, v.d. generalnog direktora Direktorata za međunarodnu saradnju i upravljanje evropskim projektima i Kristina Mihailović, načelnica Direkcije za međunarodne projekte i EU fondove.

Do utvrđenog roka primljeno je 44 komentara, pitanja i sugestija koje su dostavili:

1. Nataša Kovačević, koordinatorica CEE Bankwatch Network;
2. Milan Niković, dipl. ing, nezavisni energetskei ekspert;
3. Andrijana Mićunović, NVO Crnogorsko društvo ekologa;
4. Andrej Mihailović, dipl.ing. elektrotehnike;
5. Pol Stanton Kajbel (eng. Paul Stanton Kibel), Daglas Forum o pravu zaštite prirode (eng. Douglas Forum on Conservation Law);
6. Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti.

U prilogu je data tabela sa komentarima, pitanjima, primjedbama i sugestijama dostavljenim u toku trajanja Javne rasprave, kao i odgovori na iste od strane obrađivača.

Rukovodilac radom Ministarstva energetike
mr Admir Šahmanović

Tabela primjedbi sa Javne rasprave na Nacrt zakona o prekograničnim energetske infrastrukturnim projektima

Redni broj	Davalac primjedbe	Primjedba	Odgovor obrađivača
1	Milan Niković, dipl. ing. nezavisni energetski ekspert	<p>Primjedba br.1</p> <p>U članu br. 3 , stav 3 Nacrta teksta zakona treba precizirati koje zemlje sačinjavaju Energetsku zajednicu</p> <p>Obrazloženje: Obzirom da već postoji evropska energetska zajednica EEZ(EESC) ,ovdje može doći do zabune na koju se energetska zajednicu konkretno misli i odnosi ovaj Zakon. Čak i stručna javnost ovdje može biti zbunjena, a naročito laička.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>U članu se jasno ističe da je riječ o Energetskoj zajednici koja je osnovana Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice iz 2005. godine. Isti je potpisan 25. oktobra 2005. godine u Atini, Grčka, a stupio je na snagu 1. jula 2006. godine. Skupština R. Crne Gore je donijela na drugoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2006. godini "Zakon o ratifikaciji Sporazuma između Evropske zajednice i Republike Crne Gore o formiranju Energetske zajednice". Dakle, sasvim je jasno o kojoj je Energetskoj zajednici riječ, budući da Evropska unija ima svoje unutrašnje energetske politike i tržište, a Energetska zajednica je specifična organizacija koja povezuje EU sa susjednim zemljama u oblasti energetike. Takođe, uporedno-pravna rješenja država regiona, u domenu sektora energetike, sadrže gotovo identičnu definiciju koja se nalazi u članu 3. st. 3. Nacrta zakona.</p>

2		<p>Primjedba br.2</p> <p>U članu br.4 na već postojeći tekst treba dodati rečenicu ; ;“Ukoliko su takvi projekti od primarnog interesa za razvoj crnogorskih elektroenergetskih kompanija</p> <p>Obrazloženje: Savjet za energetske projekte kao nacionalno tijelo treba da potvrdi samo projekte od primarnog interesa za budući razvoj crnogorskih energetske kompanija , u saradnji sa državnim kompanijama, da bi tekst u članu br. 4 imao puni smisao_</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>U članu 9. st. 2. Nacrta zakona jasno stoji da se projekti koji se nalaze na Listi projekata od interesa za Energetsku zajednicu i/ili Listi projekata od uzajamnog interesa koji se realizuju na teritoriji Crne Gore i jedne ili više ugovornih strana i/ ili država članica smatraju projektima od javnog interesa, odnosno mogu se smatrati projektima koji imaju preovlađujući javni interes iz perspektive energetske politike i zaštite životne sredine.</p>
3		<p>Primjedba br.3</p> <p>U članu 9 stav 1, treba promijeniti potpuno deset riječi koje su napisane; „Ne dovodeći u pitanje tačnu lokaciju, rutu, ili tehnologiju projekta.“</p> <p>Obrazloženje: Za sve projekte koji se realizuju na teritoriji Crne Gore ova formulacija ne bi smjela da važi. Apsolutno je bitno da tačna lokacija ,ili ruta bude van konfliktnih zona ili zaštićenih područja prvim stepenom zaštite.Takodje je bitno da se uvijek razmotri ili prodje javnu raspravu sama tehnologija i njen uticaj kako na prirodu ,tako i na stanovništvo ukoliko se projekat nekim nalazi dijelom blizu_naseljenih mjesta</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Konkretna odredba predstavlja transponovanje člana 7 (1) Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za trans-evropsku energetske infrastrukturu, gdje stoji sledeće: „Usvajanje Liste projekata od interesa za Energetsku zajednicu će utvrditi, za potrebe bilo koje odluke izdate u postupku donošenja dozvola, neophodnost projekata na Listi projekata od interesa za Energetsku zajednicu iz perspektive energetske politike i klime, ne dovodeći u pitanje tačnu lokaciju, rutu ili tehnologiju projekta“.</p>

			Dakle, konkretna odredba se odnosi na projekte koji se već nalaze na Listi projekata od interesa za Energetsku zajednicu i/ili Listi projekata od uzajamnog interesa. Da bi se projekat ili projekti uvrstili na navedenim Listama neophodno je da se ispune jasno definisane procedure i kriterijumi, uključujući usklađenost sa zahtjevima za lokaciju, zaštitu životne sredine i drugim nacionalnim pravilima.
4		<p>Primjedba br.4</p> <p>U članu 9 stav 2_treba brisati poslednjih tri riječi koje glase ; „ zaštite životne sredine „</p> <p>Obrazloženje: Energetski projekti u svojoj izvedbi su najčešće u konfliktu sa zaštitom životne sredine i za većinu njih je potrebno uraditi ozbiljan i opsežan Elaborat o zaštiti životne sredine i mjerama zaštite životne sredine</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Ova odredba se odnosi na projekte koji su već uvršteni na Listi projekata od interesa za Energetsku zajednicu i/ili Listi projekata od uzajamnog interesa. Naime, da bi projekat bio razmatran za uvrštavanje na pomenutim Listama mora da bude u skladu sa zahtjevima za zaštitu životne sredine prema nacionalnim propisima. Ovi projekti podliježu EIA (<i>Environmental Impact Assessment</i> - Procjena uticaja na životnu sredinu) i drugim procjenama i ne smiju biti u suprotnosti sa zaštitom životne sredine.</p>

5		<p>Primjedba br.5</p> <p>U članu 10 stav 2_formulacija je potpuno neprihvatljiva i treba je brisati ili promjeniti značajno</p> <p>Obrazloženje: Nadležni organ za poslove zaštite životne sredine vrlo teško može da odredi mjere pojednostavljenja Procjene uticaja na životnu sredinu shodno samom Zakonu o procjeni uticaja na životnu sredinu te članovima br.15 i br.16 tog Zakona</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Nacrt zakona ne predviđa izmjene postojećeg zakonodavstva. Umjesto toga, fokusira se na implementaciju mjera unutar postojećeg pravnog okvira, uključujući i propise o zaštiti životne sredine. U skladu sa Regulativom (EU) 2022/869 o smjernicama za trans-evropsku energetska infrastrukturu, neophodno je pojednostaviti i unaprijediti procedure, identifikovati i ukloniti administrativne barijere, te uspostaviti efikasnu koordinaciju ekoloških procedura sa nadležnim organima drugih država. Međutim, važno je napomenuti da važeće zakonodavstvo o zaštiti životne sredine, kao i sama Regulatorna (EU) 2022/869, sadrže odredbe koje zahtijevaju rigorozne procjene uticaja na životnu sredinu, što osigurava visoke standarde zaštite tokom realizacije ovih projekata.</p>
6		<p>Primjedba br.6</p> <p>U članu 15 na kraju teksta treba dodati sledeći tekst ; „i barem jedne državne energetske kompanije „</p> <p>Obrazloženje: Po ovom pitanju potrebno je da budu u potpunom saglasju organ državne uprave nadležan za poslove energetike i državna energetska kompanija -</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Nosilac projekta, bilo da je riječ o državnoj ili privatnoj kompaniji (dakle, bez ikakve diskriminacije), ima pravo da aplicira za dobijanje statusa projekta od interesa za Energetska zajednicu i/ili projekta od</p>

		<p>nosilac projekta . U praksi se vrlo često dešava da menadžment državne energetske kompanije i rukovodnici organa državne uprave nadležnog za poslove energetike imaju potpuno suprotne stavove ,tj vrlo često su iz suprotnih političkih opcija ,imaju različite interese, itd- stoga ovakvi projekti treba da budu usaglašeni na više nivoa, kako bi se kasnije sprovodili nesmetano</p>	<p>uzajamnog interesa. S druge strane, konkretni član propisuje, odnosno zahtijeva da je za uspješnu prijavu i dobijanje navedenog statusa neophodna podrška Vlade. Naime, ova podrška je ključna iz razloga što se radi o prekograničnim projektima koji moraju biti u skladu sa nacionalnim interesima. Vlada je dužna da preuzme odgovornost i osigura da se na međunarodnom planu podrže samo oni projekti koji su od posebnog (strateškog) značaja za Crnu Goru. Time se sprječava situacija u kojoj bi kompanije aplicirale za projekte koje Vlada kasnije ne bi mogla ili ne bi željela da podrži u međunarodnim okvirima, što bi moglo dovesti do neefikasnog korišćenja resursa i narušavanja ugleda države.</p>
7		<p>Primjedba br.7</p> <p>U članu 20 stav 3 -sastav Savjeta bi trebalo dopuniti sa predstavnicima državnih energetske kompanija</p> <p>Obrazloženje: Obzirom da u stavu 5 ovog člana ovo nije precizno precizirano , a da su projekti kojima se bavi Savjet od ključnog interesa za budući razvoj državnih energetske kompanija- smatram za neophodno uključivanje istih kao bi Savjetu približili smisao i značaj ovih projekata.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Nosilac projekta, bilo da je riječ o državnoj ili privatnoj kompaniji, ima pravo da aplicira za dobijanje statusa projekta od interesa za Energetsku zajednicu i/ili projekta od uzajamnog interesa. Nakon što projekat ili projekti dobiju status projekta od interesa za Energetsku zajednicu i/ili projekta od uzajamnog interesa, Nacionalni nadležni organ (NCA - u skladu sa članom 8. Regulative (EU)</p>

			<p>2022/869 - <i>national competent authority</i>), u konkretnom slučaju „Savjet za energetske projekte“, preuzima ulogu centralnog koordinatora postupkom donošenja dozvola na nacionalnom nivou, odnosno stara se o primjeni i sprovođenju odredbi ovog Zakona. Naime, navedeni Savjet osigurava efikasnu i transparentnu koordinaciju svih relevantnih institucija i procesa, kako bi se ubrzala realizacija projekata od posebnog značaja za Crnu Goru. Takođe, u konkretnoj stvari indikativan je st. 5 konkretnog člana, kojim je propisana participacija, između ostalog, i predstavnika državnih kompanija, uz odobrenje Vlade, ali bez prava glasa, što omogućava Savjetu da dobije širi uvid i stručnost.</p>
--	--	--	---

8		<p>Primjedba br.8</p> <p>U članu 25 , u zaglavlju je potrebno dodati tekst „ osim donošenja odluka vezanih za konkretan projekat „</p> <p>Obrazloženje: U dijelu u kom se govori o delegiranju dijela nadležnosti savjeta Nadležni organ za poslove ebergetike ili drugom državnom organu , smatram da je svrsihsodno da se precizira da se donošenje bitnih odluka za projekat ne može delegirati bilo kojoj drugoj državnoj instituciji</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Konkretno zakonsko rješenje predstavlja usklađivanje sa zahtjevima člana 8 (2) Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za trans-evropsku energetska infrastrukturu.</p> <p>Nacionalni nadležni organ (Savjet za energetske projekte), ne donosi samostalne odluke u procesu donošenja dozvola, već je njegova uloga i nadležnost da koordinira cjelokupni proces, prikuplja sve relevantne pravno obavezujuće odluke koje donose drugi nadležni organi, i formira jedinstvenu sveobuhvatnu odluku. Drugim riječima, Savjet za energetske projekte djeluje kao centralna tačka za objedinjavanje i finalizaciju procesa donošenja dozvola, a ne kao organ koji donosi pojedinačne suštinske odluke.</p>
9		<p>Primjedba br.9</p> <p>U članu 31 stav 3 treba tekstualno unaprediti , a u stavu 4 rok važenja skratiti na 18 mjeseci</p> <p>Obrazloženje: Stav 3 je napisan u vrlo opštoj formi i ne može se precizno utvrditi kad je počela procedura donošenja dozvola .Pošto podneseni dokumenti moraju</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Član 31. st. 1. Nacrta zakona jasno definiše trenutak početka postupka donošenja dozvola.</p> <p>Rokovi propisani u članu 31. st. 4. Nacrta zakona usklađeni su sa članom 10 (1) tačka (a) Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za</p>

		<p>imati zavodne datume u državnim institucijama, predlažem da se ovo precizira , od kada tačno počinje ova procedura</p> <p>U stavu 4 ,smatram da je rok od 24 mjeseca predugačak i da ga treba skratiti, jer za neke bitne projekte treba uključiti Savjet što je prije moguće kako bi se izjasnio o njima i dao im podršku</p>	<p>trans-evropsku energetska infrastrukturu, i ne mogu se mijenjati. Naime, konkretan rok predstavlja maksimalno trajanje postupka, ali se može skratiti ukoliko se sve neophodne aktivnosti završe prije isteka predviđenog vremena.</p>
10		<p>Primjedba br.10</p> <p>U članu 10 stav 2 formulacija je potpuno neprihvatljiva i treba je brisati ili promijeniti značajno</p> <p>Obrazloženje: Nadležni organ za poslove zaštite životne sredine vrlo teško može da odredi mjere pojednostavljenja Procjene uticaja na životnu sredinu shodno samom Zakonu o procjeni uticaja na životnu sredinu te članovima br.15 i br.16 tog Zakona</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Kao što je već navedeno u komentaru br. 5, Nacrt zakona ne mijenja postojeće zakone, već fokusira na primjenu postojećih, uključujući i važeće propise o zaštiti životne sredine. U skladu sa Regulativom (EU) 2022/869, pojednostavljujemo procedure i poboljšavamo koordinaciju sa drugim državama. Ipak, i važeći propisi o zaštiti životne sredine, kao i sama Regulatorika, zahtijevaju stroge procjene uticaja na životnu sredinu, čime se osigurava zaštita životne sredine tokom realizacije projekata.</p>
11		<p>Primjedba br.11</p> <p>U članu 33-Rokovi stav 1 potrebno je skratiti rok donošenja dozvola u stavu 2 treba promijeniti riječ „ odluka „ u „ dozvola „</p> <p>Obrazloženje:</p>	<p>Primjedba je djelimično prihvaćena.</p> <p>Rokovi su striktno definisani članom 10. Regulative (EU) 2022/869 i ne mogu se mijenjati. Ovi rokovi predstavljaju gornju granicu vremenskog okvira za realizaciju</p>

		<p>Donošenje dozvola za bitne energetske projekte se može skratiti koordinacijom Savjeta i nadležnih državnih organa i smatram da treba da stoji maximum 36 mjeseci ,umjesto 42</p> <p>U stavu 2 je sasvim logično jer se referiše na stav 1 ovog člana da se riječ „odluke „ zamijeni sa riječju „ DOZVOLE“ , na koje se odnosi suština ovog teksta</p>	<p>aktivnosti, što znači da je moguće brže okončanje postupka ako se uslovi ispune.</p>
12		<p>Primjedba br.12</p> <p>U članu 34 treba dodati da Studija zaštite životne sredine će biti prihvaćena jedino ukoliko je prošla adekvatnu javnu raspravu</p> <p>Obrazloženje: Pošto se navodi da je savjet dužan uzeti u obzir sve važeće studije , za konkretnu studije zaštite životne sredine se mora dostaviti dokaz o provodjenju adekvatne javne rasprave, kako bi se izbjegli protestne ili druge situacije prilikom izvodjenja samog projekta</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Konkretna odredba predstavlja transponovanje člana 10 (4) Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za trans-evropsku energetske infrastrukturu. Naime, javne konsultacije su obavezan dio postupka. Član 9 (4) navedene Regulative propisuje da se najmanje jedna konsultacija mora održati prije podnošenja zahtjeva za projekat. Ova odredba je transponovana u član 40. st. 4. Nacrta zakona.</p>
13		<p>Primjedba br.13</p> <p>U članu 41 stav 3 i stav 4, zatim stav 7 , zatim član 42 -stav 3,stva 4, naročito stav 5___, član 45-stav 1 i stav 3,stav 8 i stav 9 , član 46-stav 1,2 i 3 ,4, i 5, član 47-stgav 1,2,3 - Prevelike nadležnosti su predate regulatornoj Agenciji za koje vjerujem da u trenutnom kapacitetu Agencija nema dovoljne kompetencije</p> <p>Obrazloženje: Predpostavljam da je ovo preuzeto iz EU zakonodavstva, ali konkretno naša agencij akadrovski ne može preuzeti sve ove nadležnosti pa predlažem da se nekim od Pravilnika koji će pratiti ovaj Zakon omogući</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Nacionalno regulatorno tijelo, odnosno Agencija već ima nadležnost da odlučuje o troškovima prekograničnih projekata, dodjeljuje podsticaje i procjenjuje rizike. S obzirom na to da se Agenciji dodjeljuju nove odgovornosti samo za ograničen broj projekata, eventualno povećanje njenih kapaciteta ne može se realizovati</p>

		agenciji dopuna kadrovskog potencijala ,kako bi nesmetano mogli djelovati u svim situacijama koje su predviđene Nacrtom ovog zakona	kroz ovaj zakon. Za povećanje kapaciteta Agencije neophodna je posebna analiza i implementacija mjera koje nisu direktno povezane sa ovim zakonskim aktom.
14	<p>Andrijana Mićanović - Crnogorsko društvo ekologa I</p> <p>Nataša Kovačević - CEE Bankwatch Network</p>	<p>Primjedba br.1</p> <p>Član 1.2 'Projekti od posebnog značaja za Crnu Goru, u smislu ovog zakona, jesu projekti koji se nalaze na Listi projekata od interesa za energetska zajednicu i/ili na Listi projekata od uzajamnog interesa koji utiču na sveukupni razvoj Crne Gore, regionalno i međunarodno povezivanje i uticaj, energetska sigurnost, tržišnu i sistemsku integraciju, konkurenciju i pristupačnost cijena energije, uključujući doprinos ublažavanju klimatskih promjena, postizanju energetska i klimatska ciljeva, kao i klimatska neutralnosti'</p> <p>Član 3 '11) projekat od uzajamnog interesa je projekat koji Evropska unija promovira u saradnji sa Crnom Gorom, na osnovu pisama podrške Vladi Crne Gore ili drugih neobavezujućih sporazuma, a koji se nalazi na Listi projekata od zajedničkog interesa'</p> <p>Član 3 '14) Projekat od zajedničkog interesa (u daljem tekstu PMI) je projekat koji promovira Evropska unija (u daljem tekstu EU) u saradnji sa Crnom Gorom na osnovu pisama podrške Vladi ili drugih neobavezujućih sporazuma država kod kojih postoji uzajamni interesa koji se nalazi na PMI listi.'</p> <p>Član 3 '23) Lista projekata od uzajamnog interesa je lista</p> <p>Obrazloženje: Treba odlučiti koji će se termin koristiti – 'od zajedničkog interesa' ili 'od uzajamnog interesa'. Potrebno je uskladiti terminologiju.</p>	Primjedba se prihvata.

15		<p>Primjedba br.2</p> <p>Član 4 '1. Crna Gora je dužna da sarađuje sa jednom ili više ugovornih strana i/ili država članica prilikom realizacije projekata od zajedničkog interesa za Energetsku zajednicu i projekata od uzajamnog interesa.'</p> <p>Obrazloženje: Postoji u definicijama samo 'projekat od interesa za Energetsku zajednicu (u daljem tekstu PECl)', a ne 'zajednički projekat od interesa za Energetsku zajednicu'.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p>
16		<p>Primjedba br.3</p> <p>Član 8 '2. Projekti iz stava 1 ovog člana smatraju se projektima od javnog interesa, odnosno mogu se smatrati projektima koji imaju preovlađujući javni interes iz perspektive energetske politike i zaštite životne sredine.'</p> <p>Obrazloženje: Problematično i pravno pogrešno je miješati '<i>javni interes</i>' i '<i>preovlađujući javni interes</i>'. Prvi se radi o pojam iz npr. Zakon o energetici, a '<i>preovlađujući javni interes</i>' se određuje na bazi pojedinačkih projekata kroz procedura ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu ili analiza u skladu sa članom 4(7) Okvirne direktive o vodama</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Ovo je obaveza propisana članom 7 (8) Regulative (EU) 2022/869. Odredba zahtijeva da projekti od interesa za Energetsku zajednicu i projekti od uzajamnog interesa budu u potpunosti usklađeni sa relevantnom pravnom tekovinom EU u oblasti zaštite životne sredine kako bi se smatrali projektima od prevladavajućeg javnog interesa. Konkretno, projekti moraju ispuniti uslove iz članova 6 (4) Direktive 92/43/EEC i 4 (7) Direktive 2000/60/EC, nakon njihovog prilagođavanja i usvajanja u Energetskoj zajednici, da bi se smatrali od javnog interesa sa aspekta energetske politike i potencijalno od prevladavajućeg javnog interesa.</p>

<p>17</p>	<p>Primjedba br.4</p> <p>Potrebno je preciznije definisati kriterijume za primjenu DNSH principa i uvesti obavezne sektorske smjernice za DNSH u oblasti energetike, transporta i infrastrukture</p> <p>Obrazloženje: Iako član 36 navodi da projekti moraju biti usklađeni sa principom „ne nanošenja značajne štete“, zakon ne definiše jasne kriterijume prema kojima će se ocjenjivati potencijalna šteta po životnu sredinu. Prema izvještaju latvijskih ekoloških organizacija o DNSH, ključni nedostatak u primjeni ovog principa u EU fondovima jeste što se često oslanja na postojeće zakone, umjesto da postavi dodatne ekološke standarde koji osiguravaju zaštitu ekosistema i biodiverziteta</p> <p>Trenutno zakon ne predviđa specifične sektorske smjernice koje bi pomogle da se DNSH princip primjenjuje na projekte u ključnim ekološki osjetljivim sektorima. Potrebno je razviti smjernice koje preciziraju koje vrste aktivnosti treba finansirati, a koje ne, u skladu sa DNSH principom. Na primjer, kod izgradnje infrastrukture, trebalo bi uključiti zahtjeve za zaštitu staništa i vrsta i smanjenje fragmentacije ekosistema .</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Članom 36 Nacrta zakona transponuje se član 5(1) i (2) Regulative (EU) 2022/869. Ova odredba precizira da plan implementacije mora sadržati detaljan vremenski okvir za sprovođenje svih studija koje su neophodne u skladu sa važećim propisima o zaštiti životne sredine</p>
<p>18</p>	<p>Primjedba br.5</p> <p>Brisanje člana 11 zbog mogućnosti zloupotrebe i nejasnih kriterijuma</p> <p>Obrazloženje: Član 11 omogućava primjenu pojednostavljenih procedura na projekte sa Jedinствене liste prioritетnih infrastrukturnih projekata i strateške energetske projekte koje utvrđuje Vlada Crne Gore. Ova odredba je problematična jer ne precizira kriterijume za odabir takvih projekata, niti osigurava da su oni prošli procjenu uticaja na životnu sredinu. Na ovoj listi se nalaze i projekti poput HE Komarnica, koji nije dokazan kao održiv i nije dobio ekološku saglasnost tj. nije prošao postupak procjene uticaja na životnu sredinu.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p> <p>Član 11 Nacrta zakona se briše.</p>

		<p>Ovakva formulacija može omogućiti da se projekti sa potencijalno štetnim uticajem uvedu u ubrzane procedure i realizuju bez adekvatnih ekoloških analiza</p> <p>Prijedlog 1: Uvođenje obaveze posebnih studija uticaja i zabrane ubrzanog odobravanja infrastrukturnih projekata u područjima od velikog značaja, dok se mora eksplicitno definisati zabrana realizacije velikih infrastrukturnih projekata unutar područja od izuzetnog značaja.</p> <p>Obrazloženje prijedloga: Nacrt zakona ne navodi eksplicitno kako će se zaštititi prirodna staništa i ugrožene vrste tokom realizacije projekata. Nacrt zakona mora eksplicitno navesti obavezu sprovođenja posebnih studija uticaja na područja od velikog značaja, kako bi se spriječila degradacija ekosistema. Predlaže se uvođenje posebnih kriterijuma koji bi zabranili realizaciju velikih infrastrukturnih projekata unutar područja od velikog značaja bez prethodne nezavisne naučne evaluacije, dok područja od izuzetnog značaja moraju biti izuzeta.</p> <p>U Zakonu o zaštiti prirode Crne Gore, zaštićena prirodna dobra se kategorizuju prema njihovom značaju. Član 37 definiše zaštićena prirodna dobra kao lokalitete sa izraženom biološkom, geološkom, ekosistemskom ili pejzažnom raznovrsnošću. Ova dobra se dalje klasifikuju u tri kategorije:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaštićeno prirodno dobro od izuzetnog značaja: Ova kategorija obuhvata područja koja imaju izuzetnu vrijednost zbog svoje jedinstvene biološke, geološke ili ekosistemske raznovrsnosti. Ova dobra su od posebnog interesa za državu i uživaju najviši stepen zaštite. 2. Zaštićeno prirodno dobro od velikog značaja: Ova kategorija uključuje područja koja imaju veliku vrijednost i značaj za očuvanje prirodnih resursa i biodiverziteta, ali možda ne ispunjavaju sve kriterijume za kategorizaciju kao dobra od izuzetnog značaja. 3. Ostala zaštićena prirodna dobra: Ova kategorija obuhvata ostala područja koja su prepoznata kao značajna za očuvanje prirode, ali ne spadaju u prethodne dvije kategorije. 	
--	--	---	--

<p>19</p>	<p>Primjedba br.6 Dodati u članu 10 da svi slučajevi eksproprijacije koji uključuju prirodno vrijedne teritorije moraju proći posebnu ekološku evaluaciju prije nego što se donese odluka o eksproprijaciji.</p> <p>Obrazloženje: Član 10 predviđa da se eksproprijacija može sprovesti po hitnom postupku, što može dovesti do degradacije ekološki vrijednih područja bez adekvatne procjene posljedica. Brza eksproprijacija često dovodi do uništavanja rijetkih staništa i gubitka prirodnih resursa, posebno kada se sprovodi bez detaljne ekološke analize. Preporučujemo da se u zakonodavnom procesu jasno i precizno definiše obaveza integracije procjene uticaja na životnu sredinu u sam proces donošenja odluka. Procjena ne smije biti smatrana samo administrativnim korakom ili dokumentacijom koja potvrđuje već donetu odluku o realizaciji projekta, već mora predstavljati ključni instrument za informisano donošenje odluka, osiguravajući da svi ekološki faktori budu adekvatno razmotreni i zaštićeni prije nego što se donesu konačni zaključci o realizaciji projekata.</p> <p>prijedlog 2: Isključenje (pametne) gasne infrastrukture iz Zakona u skladu sa klimatskim i ekološkim ciljevima Crne Gore Obrazloženje prijedloga: Razvoj gasne infrastrukture u Crnoj Gori nije u skladu sa dugoročnim ciljevima održivog razvoja, niti sa principom DNSH. Crna Gora nema razvijenu gasnu mrežu niti vlastite izvore prirodnog gasa, što znači da bi svaki gasni projekat zavisio od uvoza, čime bi se povećala energetska zavisnost države. Takođe, investicije u gasna postrojenja bi skrenule sredstva sa održivih obnovljivih izvora, poput hidroenergije, solarne i vjetroenergije. Obzirom na tome, odredbe u članom 18. vezano uz pametne gasne mreže nisu relevantni za Crnu Goru jer nema postojeća gasna mreže koji treba pretvoriti u mrežu za niskougljični gasovi. Nije realno da će Crna Gora ikad potrošiti tak velike količine niskougljične gasova jer će uvijek biti relativno</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Regulativa(EU) 2022/869 nalaže primjenu postojećih nacionalnih procedura za hitne ili prioritete postupke u slučajevima projekata od interesa za Energetsku zajednicu i projekata od uzajamnog interesa. Takođe, ovakva procedura postojala je i u druge zakonske akte, poput, recimo, Zakona o auto-putu Bar-Boljare.</p> <p>Iako trenutno ne postoji mogućnost apliciranja za projekte od interesa za Energetsku zajednicu i projekte od uzajamnog interesa za prenamjenu postojeće gasne infrastrukture u H2, Nacrt zakona predviđa mogućnost izgradnje novih mreža i projekata vezanih za H2, uključujući elektrolizere, a koji su uskladu sa pravnim i političkim okvirom zaštite životne sredine Evropske unije.</p>
-----------	--	--

		<p>skupo i treba ih proizvoditi što bliže moguće potrošače. Nisu ni vodonične cjevovode ni objekte za skladištenje gasa relevantni, niti neće biti.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Član 36 – Implementacija projekata - član predviđa da projekti sa liste od interesa moraju biti usklađeni sa DNSH principom i klimatskim ciljevima. ● Pošto gasne investicije emituju metan, koji je 80 puta jači gas staklene bašte od CO₂, predlaže se da se gasni projekti ne mogu kvalifikovati kao održivi u kontekstu ovog člana. ● Član 42 – Troškovi i koristi - predlaže se da gasni projekti ne mogu koristiti podsticaje ili finansiranje predviđeno za infrastrukturu obnovljivih izvora energije 	
20		<p>Primjedba br.7</p> <p>Član 10, stav 2 Predložena formulacija u Članu 10, stav 2 nije dovoljno precizna i može ostaviti prostor za pravnu nesigurnost i manipulaciju. Konkretno, formulacija koja omogućava pojednostavljenje postupka procjene uticaja na životnu sredinu (EIA) za projekte od interesa za Energetsku zajednicu i/ili projekte od uzajamnog interesa je neprihvatljiva i može imati ozbiljne posljedice po očuvanje prirode i biodiverziteta.</p> <p>Obrazloženje: Postupak procjene uticaja na životnu sredinu ne smije biti pojednostavljen, već naprotiv – mora biti strogo sproveden u skladu sa važećim propisima i međunarodnim standardima. Dosadašnja praksa pokazuje da su nedovoljno rigorozne ekološke procjene u prošlosti, te nepropisivanje adekvatnih mjera ublažavanja negativnih uticaja (Devastacija korita rijeke Tare prilikom izrade dionice autoputa) često rezultirale devastacijom vrijednih prirodnih resursa. Imajući u vidu da se značajan broj prekograničnih projekata odnosi na izgradnju hidroenergetskih objekata, neophodno je naglasiti da ovakvi projekti imaju dalekosežne i nepovratne posljedice po riječnu ekologiju, sve tipove organizama zavisnih od brzotekućih voda i kompletne riječne ekosisteme, trajno mijenjajući njihov pejzaž i okolinu. Ovi ekosistemi su ujedno i među najvrijednijima i najugroženijima na globalnom nivou.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Nacrt zakona ne predviđa izmjene postojećeg zakonodavstva, već se fokusira na implementaciju mjera unutar postojećeg pravnog okvira, posebno u oblasti zaštite životne sredine. U skladu sa Regulativom (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetsku infrastrukturu, neophodno je unaprijediti i pojednostaviti procedure, identifikovati i eliminisati administrativne barijere, te uspostaviti efikasnu prekograničnu koordinaciju ekoloških procedura. Međutim, važno je naglasiti da važeći propisi o zaštiti životne sredine, kao i navedena Regulativa, sadrže odredbe koje zahtijevaju rigorozne procjene uticaja na životnu sredinu. To osigurava da se visoki standardi zaštite životne sredine poštuju tokom realizacije projekata.</p>

		<p>Izuzetno je važno eksplicitno navesti da, bez obzira na značaj određenog projekta za Evropsku energetska zajednicu, postupak procjene uticaja na životnu sredinu mora biti sproveden u potpunosti u skladu sa propisima. Time se omogućava definisanje odgovarajućih i realnih mjera za ublažavanje negativnih posljedica projekta na ekosistem.</p> <p>Neophodno je da se u poglavlju Načela zakona jasno definiše obaveza razlikovanja između područja pogodnih za energetske projekte i onih koja su od visokog biodiverzitetskog i društvenog značaja, uz strogu zakonsku zaštitu od bilo kakve izgradnje u ovim osjetljivim zonama.</p> <p>Ukoliko se ova razlika ne uspostavi zakonom, ostavlja se previše prostora za arbitrarnu interpretaciju, što može dovesti do toga da se, bez obzira na izuzetnu prirodnu ili ekološku vrijednost određene lokacije, ona žrtvuje ukoliko se projekat proglaši projektom od javnog interesa. Ovakav pristup je neprihvatljiv i nespojiv sa međunarodnim obavezama Crne Gore.</p> <p>Podsjećamo da se Crna Gora obavezala na globalne i evropske standarde zaštite biodiverziteta, uključujući cilj da se 30% teritorije (kopna i mora) stavi pod zaštitu do 2030. godine. S obzirom na to da je trenutno na pola puta ka ovom cilju, jasno je da se zaštićena i vrijedna prirodna područja moraju smatrati prioritetom u svim sektorima i politikama razvoja.</p> <p>Ovo posebno uključuje područja koja su zaštićena nacionalnim zakonima i evropskim direktivama, kao što su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Emerald staništa, ● Natura 2000 lokaliteti, ● UNESCO područja, ● Ključna područja biodiverziteta (Key Biodiversity Areas – KBA). <p>Preciznim definisanjem ovih odredbi izbjeći će se pravna kolizija sa nacionalnim zakonima i međunarodnim EU propisima, omogućiti efikasnije prostorno planiranje i spriječiti nepovratna degradacija prirodnih vrijednosti Crne Gore.</p>	
--	--	--	--

21	<p>Primjedba br.8 Član 33 nacрта zakona, pod nazivom „Rokovi“, postavlja pitanje jasno definisanih i razmjernih rokova u postupku izdavanja dozvola, s rokom od 42 mjeseca za završetak procesa.</p> <p>Obrazloženje: Iako je rok za izdavanje dozvola predviđen, važno je napomenuti da se, posebno u kontekstu procjene uticaja na životnu sredinu (EIA), često ne mogu precizno predvidjeti svi ekološki rizici, naročito kod projekata koji imaju potencijalne dugoročne negativne posljedice po osjetljive ekosisteme kao što su riblje populacije i vodenim ekosistemima. Ovdje se postavlja ozbiljno pitanje da li će nadležni organ biti u obavezi da donese odluku unutar zadanog roka, i to čak i u slučaju da procjena uticaja nije kompletna ili zadovoljavajuća. Ako EIA ne pruža dovoljno podataka za pravilnu procjenu negativnih uticaja, postavlja se pitanje da li bi nadležni organ bio primoran da odobri projekat u okviru zakonskog roka, čime bi se ugrozio kvalitet zaštite životne sredine. Ovaj član zakona mora biti dodatno razrađen kako bi se izbjeglo tumačenje koje omogućava brzinsku realizaciju projekata na račun kvaliteta procjena i zaštite okoliša.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Rokovi za realizaciju projekata definisani su članom 10 Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu. Procjene uticaja na životnu sredinu se obično sprovode u ranoj fazi postupka, prije zvaničnog podnošenja zahtjeva i pokretanja formalne procedure za donošenje dozvole.</p> <p>Nacionalni propisi o zaštiti životne sredine primjenjuju se na sve projekte koji su uvršteni na liste projekata od interesa za Energetsku zajednicu i projekata od uzajamnog interesa.</p>
22	<p>Primjedba br.9</p> <p>Član 8 nacрта zakona, koji se odnosi na zabranu nanošenja štete, nedovoljno jasno propisuje obavezu da se Crna Gora uzdrži od radnji koje bi mogle nanijeti štetu drugima.</p> <p>Obrazloženje: Za sveobuhvatnu primjenu ovog člana, potrebno je osigurati preciznu definiciju „štete“ u kontekstu ekoloških i društvenih uticaja, te jasno uključiti mehanizme koji bi spriječili štetne posljedice koje mogu nastati uslijed nestručne primjene zakona ili neregulisane implementacije infrastrukturnih projekata. Naime, zaštita životne sredine mora biti prioritet, a ovaj član zakona mora biti primijenjen u svakom pojedinačnom slučaju sa dodatnim nadzorom i mjerama zaštite od mogućih šteta.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Član 8, stav 1 i 2, jasno propisuje obavezu Crne Gore da se uzdrži od postupaka kojima se može prouzrokovati šteta drugoj strani ili otežati izvršenje obaveza druge strane. Pojam "štete" je opštepoznat i definisan u relevantnim zakonima, te nije neophodno dodatno definisati "štetu" u ovom Nacrtu zakona.</p>

<p>23</p>	<p>Andrej Mihailović, dipl. ing. elektrotehnike</p>	<p>Primjedba br.1</p> <p>U članu 35 Zakona u Uputstvu o procedurama treba da sadrži sledeće podatke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) specifikacije relevantnih zakona na kojima se zasnivaju odluke i mišljenja za različite kategorije strateških energetski infrastrukturni projekti, uključujući zakon kojim se uređuje oblast zaštite životne sredine; 2) spisak relevantnih odluka i mišljenja koje nosioc projekta treba pribaviti; 3) nazive i kontakt podatke Savjeta, drugih relevantnih nadležnih organa i zainteresovanih strana; 4) dinamika rada u cilju izdavanja sveobuhvatne odluke 5) potrebnoj dokumentaciji koja se podnosi uz zahtjev iz člana 14 ovog zakona; 6) koncept, kao i principe učešća javnosti u postupku izdavanja dozvole, ne dovodeći u pitanje uslove javne konsultacije u skladu sa zakonom o životnoj sredini; 7) u mjeri u kojoj je to moguće, prevode sadržaja koncepta učešća javnosti na sve jezike susednih ugovornih strana Energetske zajednice i država članica EU, u koordinaciji sa relevantnim susednim ugovornim stranama Energetske zajednice i državama članicama EU; 8) podatke o detaljnom rasporedu za izdavanje dozvole koji nadležni državni organ treba da sačini u prethodnom postupku, kao i podatke o konceptu za javnu raspravu; 9) zahtjeve o sadržaju internet stranice projekta. 	<p>Primjedba se prihvata.</p> <p>Član 35. Nacrta zakona mijenja se i glasi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uputstvom o procedurama propisuje se postupak donošenja dozvola, sudjelovanje javnosti, praćenje i realizacija projekata od interesa za Energetsku zajednicu i projekata od uzajamnog interesa, način saradnje Savjeta sa drugim nadležnim organima, nadležnim organima ugovornih strana i država članica, kao i sa regionalnim i međunarodnim organizacijama, i ostala pitanja od značaja za realizaciju postupka donošenja dozvola. 2. Uputstvo iz stava 1. ovog člana sadrži naročito: <ol style="list-style-type: none"> a) specifikacije relevantnih zakona na kojima se zasnivaju odluke i mišljenja za različite kategorije strateških energetskih infrastrukturnih projekata, uključujući zakon kojim se uređuje oblast zaštite životne sredine; b) spisak relevantnih odluka i mišljenja koje nosilac projekta treba pribaviti;
-----------	--	---	---

			<ul style="list-style-type: none">c) nazive i kontakt podatke Savjeta, drugih relevantnih nadležnih organa i zainteresovanih strana;d) dinamiku rada u cilju izdavanja sveobuhvatne odluke;e) potrebnu dokumentaciju koja se podnosi uz zahtjev iz člana 14 ovog zakona;f) koncept, kao i principe učešća javnosti u postupku izdavanja dozvole, ne dovodeći u pitanje uslove javne konsultacije u skladu sa zakonom o životnoj sredini;g) podatke o detaljnom rasporedu za donošenje dozvola koji nadležni državni organ treba da sačini za vrijeme trajanja prethodne procedure, kao i podatke o konceptu za javnu raspravu;h) zahtjeve o sadržaju internet stranice projekta. <p>3. Uputstvo iz stava 1. ovog člana biće prevedeno i na engleskom jeziku, a samo izuzetno, na drugim jezicima ugovornih strana ili država članica.</p>
--	--	--	--

24	<p>Pol Stanton Kajbel (eng. Paul Stanton Kibel), Daglas Forum o pravu zaštite prirode (eng. Douglas Forum on Conservation Law)</p>	<p>Primjedba br.1</p> <p>Član I(2) Nacrta Zakona o prekograničnim energetske projektima objašnjava da je predloženi zakon usmjeren na projekte obnovljive energije od „posebnog značaja za Crnu Goru“ zbog njihovog „doprinosa ublažavanju klimatskih promjena, postizanju energetske i klimatske ciljeva, kao i klimatske neutralnosti.“</p> <p>Obrazloženje: Trenutno, Nacrta Zakona o prekograničnim energetske projektima se direktno primjenjuje samo na projekte obnovljive energije koji su navedeni u Uredbi EU o transevropskoj energetske infrastrukturi (koja trenutno ne obuhvata hidroenergetske projekte).</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Nacrtom zakona se transponuje i EU Regulatorna (u pogledu projekata od uzajamnog interesa, dakle projekata država članica EU) i Regulatorna prilagođena u okviru Energetske zajednice (koja je pravno obavezujuća za Crnu Goru u skladu sa pravno obavezujućim međunarodnim ugovorom i van procesa pristupanja EU). Naime, Regulatorna, kao i Nacrta zakona koji se usklađuje sa njom, odnose se isključivo na kategorije energetske infrastrukture koje su striktno navedene u Aneksu II Regulatorne. To obuhvata mreže, skladišta energije i elektrolizatore, ali ne uključuje sve hidroenergetske projekte.</p>
25		<p>Primjedba br.2</p> <p>Član III Nacrta Zakona o prekograničnim energetske projektima definiše „nadležni organ“ kao „državni organ, organ državne uprave, državnu agenciju, javnu ustanovu ili drugo tijelo organizacije nadležno za izdavanje različitih dozvola i saglasnosti u vezi sa planiranjem, projektovanjem i izgradnjom energetske infrastrukture.“</p> <p>Obrazloženje: Ova formulacija sugerise da bi „nadležni organ“ bio državni entitet ovlašćen za donošenje „sveobuhvatne odluke“ (kako je taj termin definisan u Uredbi EU o transevropskoj energetske infrastrukturi) u vezi sa</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Izraz „nadležni organ“ odnosi se na sve državne organe koji su nadležni za izdavanje pojedinačnih odluka, dozvola i mišljenja na nacionalnom nivou. To uključuje i organe nadležne za pitanja zaštite životne sredine. Dakle, potrebno je razlikovati „nadležne organe“ od „nadležnog nacionalnog tijela“. Nadležno nacionalno tijelo, u konkretnom</p>

		predloženim projektom obnovljive energije. Ovo tumačenje potvrđuje i definicija „sveobuhvatne odluke“ navedena u Nacrtu Zakona o transevropskim energetske projektima, koja glasi: „sveobuhvatna odluka je skup odluka nadležnog organa ... koje određuju da li nosilac projekta ima ovlaštenje za izgradnju energetske infrastrukture...“	slučaju Savjet za energetske projekte, ima isključivo koordinacionu ulogu, prikupljajući i objedinjavajući sve pojedinačne pravno obavezujuće odluke koje donose različiti „nadležni organi“, uključujući i one nadležne za zaštitu životne sredine, u jednu sveobuhvatnu odluku.
26		Primjedba br.3 Član 10 Nacrta Zakona o prekograničnim energetske projektima Crne Gore nosi naziv „Načelo efikasnosti“ i navodi: „Svi postupci koji se sprovode u skladu sa odredbama ovog zakona smatraju se hitnim i svi nadležni organi . . . dužni su da bez odlaganja izdaju akte iz svoje nadležnosti . . .“	Primjedba nije prihvaćena. Član 7 Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetske infrastrukturu zahtijeva da se, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, procedurama povezanim sa projektima od interesa za Energetske zajednicu i projektima od uzajamnog interesa dodijeli prioritet i hitnost, gdje god je to moguće.
27		Primjedba br.4 Član 33 Nacrta Zakona o prekograničnim energetske projektima nosi naziv „Rokovi“, a stav 33(1) propisuje da „Postupci izdavanja dozvola ne mogu trajati duže od 42 mjeseca.“ U slučaju procjene uticaja na životnu sredinu (EIA) za projekte obnovljive energije (uključujući hidroenergetske projekte), primarna odgovornost za izradu EIA leži na podnosiocu zahtjeva za projekat, a ne na „nadležnom organu“ vlade koji donosi „sveobuhvatnu odluku“ o projektu. Obrazloženje: Nije jasno kako se rok od 42 mjeseca iz člana 33(1) primjenjuje ako „nadležni organ“ u Crnoj Gori zaključi da je EIA koju je pripremio	Primjedba nije prihvaćena. Postupak donošenja dozvola se sastoji od dvije procedure: prethodne i glavne procedure. Izvještaji koji se tiču uticaja na životnu sredinu pripremaju se u okviru prethodne procedure. Član 10 (6) Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetske infrastrukturu, koji je transponovan u članu 31 Nacrta

		<p>podnositelj zahtjeva neadekvatna (na primjer, ako EIA za predloženi hidroenergetski projekat sadrži nedovoljne informacije i analize o očekivanim negativnim uticajima na riblji fond). U takvim okolnostima, da li član 33 ipak zakonski obavezuje „nadležni organ“ u Crnoj Gori da odobri projekat u roku od 42 mjeseca?</p>	<p>zakona, propisuje da prethodna procedura traje obuhvata izradu svih potrebnih izvještaja o životnoj sredini od strane investitora, uključujući i dokumentaciju o prilagođavanju klimatskim promjenama.</p>
28		<p>Primjedba br.5</p> <p>Član 8 Nacrta Zakona o prekograničnim energetske projekatima nosi naziv „Zabrana nanošenja štete“, a stav 8(1) propisuje da je „Crna Gora obavezna da se uzdrži od radnji koje mogu nanijeti štetu drugima.“</p> <p>Obrazloženje: Međutim, nije dato dodatno objašnjenje o tome kako se ova zabrana nanošenja štete drugima odnosi na projekte obnovljive energije koji mogu izazvati ekološku štetu u drugim državama (kao što su hidroenergetski projekti u prekograničnim riječnim slivovima koji mogu ugroziti mladicu). Takođe, nije jasno kako se ova odredba odnosi na ubrzani proces izdavanja odobrenja i dozvola predviđen u drugim odredbama Nacrta zakona o prekograničnim energetske projekatima. Na primjer, šta ako EIA za predloženi hidroenergetski projekat u Crnoj Gori otkrije da bi mogao imati značajne negativne uticaje na riblji fond u susjednoj zemlji, uzvodno ili nizvodno? Da li u takvim okolnostima član 8 obavezuje ili omogućava Crnoj Gori da ne nastavi s projektom (tj. da ne izda potrebne dozvole za izgradnju i rad projekta)?</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Nacionalni zakoni o procjeni uticaja na životnu sredinu (EIA) i međunarodne konvencije su obavezni za projekte od interesa za Energetsku zajednicu i projekte od uzajamnog interesa. Regulatorna i Nacrt zakona to jasno potvrđuju, odnosno potencijalni negativni uticaji na životnu sredinu moraju se analizirati i ublažiti prije odobrenja projekta.</p>

29		<p>Primjedba br.6</p> <p>Član 9 Nacrta Zakona o prekograničnim energetske projektima nosi naziv „Preovlađujući javni interes“, a stav 9(1) propisuje da se projekti obnovljive energije koji su obuhvaćeni Uredbom EU o transevropskoj energetske infrastrukturi „smatraju, za potrebe svake odluke donesene u procesu odlučivanja neophodnom sa aspekta energetske i klimatske politike, bez dovođenja u pitanje tačne lokacije, trase ili tehnologije projekta.“ Stav 9(2) Nacrta Zakona o prekograničnim energetske projektima Crne Gore propisuje da se takvi projekti obnovljive energije „mogu smatrati projektima koji imaju preovlađujući javni interes sa stanovišta energetske politike i zaštite životne sredine.“</p> <p>Obrazloženje: Ove odredbe sugerišu da je, čak i prije nego što se pripremi i završi EIA za određeni projekat obnovljive energije, unaprijed određeno da energetske/klimatske koristi sprovođenja projekta nadmašuju sve druge faktore. Na primjer, zamislimo hidroenergetski projekat koji proizvodi relativno malo električne energije, ali uzrokuje značajnu štetu populaciji mladice. Ovakva formulacija može navesti „nadležni organ“ u Crnoj Gori da zaključi da ograničena klimatska korist hidroenergetskog projekta nadmašuje značajne negativne uticaje na riblji fond.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>To zahtijeva član 7 (8) Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetske infrastrukturu. Naime, ovaj član zahtijeva da projekti od interesa za Energetske zajednicu i projekti od uzajamnog interesa budu u skladu sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti zaštite životne sredine, kako bi se smatrali od prevladavajućeg javnog interesa. Konkretno, to znači da moraju ispuniti uslove iz Direktive 92/43/EEC i Direktive 2000/60/EC, nakon što su te Direktive prilagođene i usvojene u Energetske zajednici. Ako su svi uslovi ispunjeni, projekti se smatraju od javnog interesa sa aspekta energetske politike, i mogu se smatrati da imaju prevladavajući javni interes.</p> <p>Priznavanje značaja projekta, u svakom slučaju, vrši se na nacionalnom nivou nakon što je projekat uvršten na Listu projekata od interesa za Energetske zajednicu ili projekata od uzajamnog interesa od strane Energetske zajednice, odnosno EU, ali prije nego što projekat uđe u glavnu proceduru postupka donošenja dozvola.</p>
----	--	--	--

			<p>Dakle, ako je projekat od posebnog značaja za Crnu Goru status projekta od interesa za Energetsku zajednicu ili projekata od uzajamnog interesa, taj projekat je od nesumnjivog interesa za državu. Međutim, primjenjuju se sve odredbe nacionalnog zakonodavstva o zaštiti životne sredine.</p> <p>Takođe, projekti proizvodnje energije (obnovljivi ili drugi) ne potpadaju pod Regulativu (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu i Nacrt zakona, jer ne pripadaju kategorijama energetske infrastrukture navedenim u Aneksu II. Stoga, hidroenergetski projekti nisu uključeni i ne mogu imati uticaj na ribarstvo.</p>
30	<p>REGULATORNA AGENCIJA ZA ENERGETIKU I REGULISANE KOMUNALNE DJELATNOSTI</p>	<p>Primjedba br.1</p> <p>Polazeći od odredbe člana 13 Nacrta zakona o prekograničnim energetske infrastrukturnim projektima (u daljem tekstu: Nacrt zakona) kojim je predviđena supsidijerna primjena Zakona o energetici, ukazujemo na potrebu terminološkog usklađivanja navedenog zakona sa Zakonom o energetici (npr. termini: „tarife“, „pravila koja regulišu određivanje tarifa“, „anticipativno ulaganje“, „prinos na uloženi kapital“ se ne upotrebljavaju u Zakonu o energetici).</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Član 13 Nacrta zakona ne predviđa da se odredbe zakona primjenjuju na Zakon o energetici, već suprotno - predviđa da se odredbe Zakona o energetici primjenjuju na pojmove koji nisu definisani ovim Nacrtom zakona.</p>

<p style="text-align: center;">31</p>	<p>Primjedba br.2</p> <p>U odredbama Nacrta zakona potrebno je izvršiti pozivanje na odgovarajući zakonski okvir i odgovarajuće odredbe Nacrta zakona, na primjer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - u članu 41 stav 2 Nacrta zakona izvršeno je pozivanje na Zakon o energetici, a trebalo je pozvati se i na Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, budući da se Nacrt zakona može odnositi i na projekte za gas i za električnu energiju, a Zakon o energetici propisuje izuzeće samo za gas; - u članu 45 stav 4 tačka 2 Nacrta zakona potrebno je pozvati se na Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa umjesto na Zakon o energetici, budući da je ITC mehanizam propisan Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa; - u članu 44 stav 3 tačka 1 Nacrta zakona izvršen je poziv na metodologiju iz člana 39 umjesto iz člana 42; - neadekvatan je poziv u članu 48 stav 1 Nacrta zakona. <p>Takođe, potrebno je otkloniti unutrašnje nekonzistentnosti u terminološkom označavanju (npr. Energetski regulatorni odbor/Regulatorni odbor Energetske zajednice; smjernice/preporuke iz člana 45 stav 8 i člana 46 stav 1 Nacrta zakona).</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p>
--	--	--------------------------------------

<p>32</p>	<p>Primjedba br.3</p> <p>Predlažemo da se razmotri da li su na adekvatan način prenijete odredbe adaptirane Regulative 2022/869 u dijelu propisivanja obaveza za crnogorskog nosioca projekta, nacionalno regulatorno tijelo, operatora prenosnog sistema, i korisnike sistema, na primjer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - u članu 41 stav 1 Nacrta zakona nije izvršeno jasno preciziranje nadležnosti Agencije da dodjeljuje podsticaje; - u članu 43 Nacrta zakona nije precizirano (protivurječnost između st. 1, 2 i 3 ovog člana) ko pokriva opravdane investicione troškove za projekte sa prekograničnim uticajem, tj. u kojim slučajevima crnogorski korisnici učestvuju u pokrivanju ovih troškova. Zabunu unosi i uvođenje novog pojma u stavu 3 navedenog člana – „tarife za pristup sistemu u Crnoj Gori“, pa nije jasno da li se misli na cijene za korišćenje sistema ili na neke druge naknade; - u članu 43 stav 1 Nacrta zakona je potrebno izvršiti pozivanje na zakon kojim se uređuje obavljanje energetske djelatnosti („kroz cijene za korišćenje sistema u Crnoj Gori u skladu sa zakonom kojim se uređuje obavljanje energetske djelatnosti“); - u članu 45 stav 2 Nacrta zakona govori se o jednoj „zajedničkoj odluci“, koja, po mišljenju Agencije, nije prepoznata adaptiranom Regulativom 2022/869 koja pominje „zajedničke koordinisane odluke“. <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p>
-----------	--	--------------------------------------

<p style="text-align: center;">33</p>		<p>Primjedba br.4</p> <p>U članu 41 Nacrta zakona potrebno je precizirati šta prethodi donošenju odluke o dodjeli podsticaja od strane Agencije. Budući da su nosioci projekta najbolje upućeni u sve rizike projekta, mišljenja smo da treba propisati da Agencija donosi odluku na osnovu zahtjeva koji treba da bude potkrijepljen odgovarajućom dokumentacijom i analizama rizika koje dostavlja nosilac projekta. Na navedeno zaključenje upućuje i ACER-ova preporuka iz 2014. godine.</p> <p>S tim u vezi, potrebno je dodatno precizirati stav 4 ovog člana u smislu da Agencija, u skladu sa metodologijom iz stava 7 ovog člana, vrši ocjenu analize dostavljene od strane nosioca projekta.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p> <p>Članu se dodaje još jedan stav, koji glasi: „Odluka Agencije o podsticajima iz stava 1. ovog člana donosi se na osnovu zahtjeva nosioca projekta, uz obavezno dostavljanje relevantne dokumentacije i analize rizika“.</p> <p>Stav 4. ovog člana mijenja se i glasi: „Agencija je dužna analizirati posebne rizike s kojima se suočava nosilac projekta, preduzete mjere ublažavanja rizika i razloge za profil rizika s obzirom na neto pozitivan učinak projekta u poređenju s manje rizičnom alternativom, u skladu sa metodologijom iz stava 7 ovog člana“.</p>
<p style="text-align: center;">34</p>		<p>Primjedba br.5</p> <p>U članu 41 Nacrta zakona potrebno je jasno propisati ovlašćenje Agencije za donošenje metodologija i kriterijuma za procjenu ulaganja. S tim u vezi, potrebno je izvršiti odgovarajuće pozivanje u članu 48 stav 2 Nacrta zakona, u kome je, takođe, potrebno umjesto riječi „objaviti“ koristiti riječ „utvrditi“. Takođe, mišljenja smo da je riječi „svoju metodologiju i kriterijume koji se koriste za procjenu ulaganja u energetske infrastrukturne projekte i većih rizika koje ti projekti predstavljaju“ potrebno zamijeniti riječima „metodologiju i kriterijume koji se koriste za</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p>

		<p>ocjenu ulaganja u infrastrukturne projekte i većih rizika povezanih sa tim projektima“.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	
35		<p>Primjedba br.6</p> <p>Članom 41 stav 6 Nacrta zakona definisani su podsticaji koje Agencija može dodijeliti nosiocu projekta. Ističemo da su članom 62 stav 6 Zakona o energetici ("Službeni list Crne Gore", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22, 152/22 i 84/24), kao i članom 54 stav 5 Predloga zakona o energetici (https://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/zakoni-i-drugi-akti/426/3589-20476-15-1-24-4.pdf), već precizirani određeni podsticaji za investicije koji obuhvataju samo dio podsticaja iz člana 41 stav 6 tač. 1 i 2 Nacrta zakona. U tom smislu, potrebno je izvršiti odgovarajuće usklađivanje navedenih odredaba, budući da se cijene za korišćenje sistema, uključujući i podsticaje, mogu utvrđivati samo na osnovu Zakona o energetici.</p> <p>Takođe, podsticaj iz člana 41 stav 6 tačka 4 Nacrta zakona je preširoko normiran i nije jasan za primjenu. Budući da podsticaji za investicije u velikoj mjeri utiču na cijene za korišćenje sistema koje plaćaju kupci u Crnoj Gori, smatramo da je neophodno na jasan i nedvosmislen način urediti granice ovlašćenja Agencije pri dodjeljivanju podsticaja.</p> <p>Dodatno, smatramo da je potrebno ovim zakonom bliže definisati opseg u kojem se može „obezbijediti dodatni prinos na uloženi kapital za projekat“ iz člana 41 stav 6 tačka 3 Nacrta zakona (predlažemo korišćenje termina iz Zakona o energetici “utvrditi višu stopu povrata na kapital za projekat“).</p>	Primjedba se djelimično prihvata.

		<p>Budući da Zakon o energetici propisuje da se način utvrđivanja stope povrata na kapital utvrđuje metodologijama za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena ili naknada, predlažemo da se u članu 41 Nacrta zakona propiše nova odredba koja će utvrditi gornju granicu za utvrđivanje više stope povrata na kapital za projekat u odnosu na stopu povrata na kapital koju Agencija utvrđuje na osnovu navedene metodologije (npr. stopa povrata na kapital koja se utvrđuje u skladu sa metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena ili naknada uvećana za najviše tri procentna poena).</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	
36		<p>Primjedba br.7</p> <p>Član 41 stav 8 Nacrta zakona nije jasan za primjenu, pa predlažemo da se u članu 3 Nacrta zakona definiše pojam „offshore mreže“.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Specifikacije kategorija energetske infrastrukture biće detaljno uređene podzakonskim aktima, u skladu sa članom 18 Nacrta zakona, kojim se vrši transpozicija Aneksa II Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu.</p>

37		<p>Primjedba br.8</p> <p>U členu 42 stav 6 Nacrta zakona nije jasno na čiji zahtjev je Agencija dužna da dostavi procjenu iz stava 5 ovog člana. Ako je to grupa za projekte iz člana 14 ovog zakona, potrebno je izvršiti upućivanje na odgovarajuću odredbu.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p>
38		<p>Primjedba br.9</p> <p>Iz odredaba člana 44 Nacrta zakona nije jasna hronologija koraka i obaveza u predmetnom postupku. Naime, nije jasno da li obaveza iz stava 1 ovog člana koja se odnosi na izvještavanje Agencije i drugih regulatornih tijela slijedi nakon podnošenja zahtjeva iz stava 2 ovog člana od strane nosilaca projekta i nakon donošenja odluka od strane regulatornih tijela.</p> <p>Stav 2 ovog člana takođe nije jasan za primjenu budući da nije određeno šta predstavlja „dovoljan stepen zrelosti“ i ko ga procjenjuje.</p> <p>Stavom 3 ovog člana propisana je obaveza nosioca projekta da podnese „ažuriranu analizu troškova i koristi“, uz zahtjev za prekograničnu raspodjelu troškova. Iz navedene formulacije zaključuje se da je analiza troškova i koristi već urađena, ali nije jasno na koju se analizu misli, pa time ni šta će se ažurirati. Stoga je potrebno izvršiti odgovarajuće upućivanje.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Regulativa ne precizira rok za dostavljanje informacija. S obzirom na to da se radi o troškovima koji se odražavaju na tarife, informacije se dostavljaju nakon odluke Agencije.</p> <p>U kontekstu Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu, 'zrelost' projekta se odnosi na njegovu spremnost za početak faze izgradnje. Prema članu 16(4) ove Uredbe, projekti se smatraju zrelim ukoliko se očekuje da će započeti izgradnju u narednih 36 mjeseci.</p> <p>Analiza troškova i koristi je neophodna kada nosioci projekata apliciraju za dobijanje statusa projekta od interesa za Energetsku</p>

		<p>Dodatno, naziv člana 44 Nacrta zakona je „Zahtjev za raspodjelu troškova“, dok se u st. 2, 3 i 4 ovog člana koristi pojam „zahtjev za investiciju“. U stavu 3 navedenog člana, pak, propisano je da „taj zahtjev za investiciju uključuje zahtjev za prekograničnu raspodjelu troškova“, pa nije jasno da li su nosioci projekta dužni da podnose jedan ili više zahtjeva. Stoga je potrebno terminološki uskladiti tekst Nacrta zakona kako bi se otklonile dileme u vezi sa njegovom budućom primjenom.</p> <p>Takođe, imajući u vidu da odredbe člana 45 Nacrta zakona upućuju na obavezu uzimanja u obzir preporuka ACER-a, mišljenja smo da i nosioci projekta, prilikom pripreme i podnošenja zahtjeva treba da se vode istim preporukama, što je potrebno normirati u članu 44 Nacrta zakona.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>zajednicu ili projekta od uzajamnog interesa za procjenu od strane Grupa u skladu sa Odeljkom 2, tačka 1(d) Aneksa III Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu. Kako su ovo pravila prema kojima će Grupe procjenjivati projekte, Aneks III se neće transponovati u nacionalno zakonodavstvo Crne Gore.</p> <p>Tekst je jasan i doslovno prati član 16 (4) Regulative (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu.</p>
--	--	--	--

39		<p>Primjedba br.10 Primjedba na član 45 stav 11 Nacrta zakona: Imajući u vidu da je za odluku o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema, kao opšteg akta, propisana obaveza objavljivanja u Službenom listu Crne Gore, mišljenja smo i da odluka o raspodjeli troškova mora biti publikovana na isti način.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p>
40		<p>Primjedba br.11</p> <p>U članu 46 stav 1 Nacrta zakona potrebno je izvršiti upućivanje i na zakon kojim se uređuje obavljanje energetske djelatnosti, budući da je tim zakonom bliže propisan postupak i način utvrđivanja cijena za korišćenje sistema.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p> <p>Stav 1. člana 46, Nacrta zakona mijenja se i glasi: „Agencija uključuje relevantne opravdane investicione troškove u tarife, u skladu sa zakonom kojim se uređuje način obavljanja energetske djelatnosti i preporukama koje je usvojio Energetski regulatorni odbor za dobre prakse u tretmanu investicionih zahtjeva za projekat od interesa za Energetsku zajednicu, odnosno ACER za projekat od uzajamnog interesa, u skladu s raspodjelom investicionih troškova koje snosi svaki operator sistema za projekat“.</p>
41		<p>Primjedba br.12</p> <p>Član 46 stav 2 Nacrta zakona nije jasan za primjenu budući da ničim nije propisano značenje pojma „priuštvost“, niti je propisano šta Agencija</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>To je dio nadležnosti Agencije, kako je to predviđeno Regulativom predviđeno članom 16 (5) Regulative</p>

		<p>može preduzeti u slučaju „nepriuštivosti“. Predlažemo da se odredba precizira ili briše.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>(EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu. Naime, potrebno je izvršiti alokaciju troškova i donijeti odluku o uključivanju tih troškova u tarife. Na Agenciji je da procijeni da li mogu nastati problemi sa pristupačnošću, te da prilagodi tarife ili preduzme druge mjere za rješavanje takvih problema, ukoliko se pojave.</p>
42		<p>Primjedba br.13</p> <p>U članu 47 Nacrta zakona potrebno je jasno propisati ovlaštenje Regulatornog odbora Energetske zajednice i ACER-a za donošenje odluke o raspodjeli troškova, kao i obaveznosti primjene tih odluka u Crnoj Gori.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba se prihvata.</p> <p>Članu 47. Nacrta zakona dodaje se stav 4. koji glasi: „ Nosilac projekta i Agencija su obavezni da postupaju u skladu sa pojedinačnim odlukama koje su im upućene, kao i sa obavezujućim odlukama koje donose Regulatorni odbor Energetske zajednice i ACER. Agencija je dužna da osigura usklađenost sa pojedinačnim odlukama koje su usvojili Regulatorni odbor Energetske zajednice i ACER.“</p>

<p>43</p>		<p>Primjedba br.14</p> <p>Potrebno je razmotriti mogućnost propisivanja odredaba koje se odnose na nadzor nad primjenom ovog zakona, kao i eventualnih kaznenih odredbi.</p> <p>Obrazloženje: Navedena primjedba data je u cilju obezbjeđenja adekvatne primjene ovog zakona.</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Nacrt zakona je u potpunosti usklađen sa Regulativom (EU) 2022/869 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu, koja ne sadrži odredbe o kaznenim mjerama ili nadzoru primjene zakona. S obzirom na to da je cilj ovog Nacrta zakona transponovanje odredbi navedene Regulative u nacionalno zakonodavstvo, u ovom trenutku nije predviđeno uvođenje dodatnih odredbi koje nisu propisane samom Regulativom.</p>
<p>44</p>		<p>Primjedba br.15</p> <p>Mišljenja smo da tekst Nacrta zakona nije izrađen u skladu sa Pravno-tehničkim pravilima za izradu propisa („Službeni list CG“, broj 2/10).</p>	<p>Primjedba nije prihvaćena.</p> <p>Komentar je previše uopšten da bi se mogao uzeti u obzir. Cijenimo vaš doprinos, ali je potrebno dostaviti konkretne komentare i prijedloge kako bi se vaša povratna informacija mogla efikasno razmotriti.</p>